

EEN EDUCATIEVE STRIP OVER EL AL-VLUCHT 1862

De mythen ontrafeld

Bijlmervliegramp | Van een spannend verhaal naar een toetsbare verklaring

Zes verhalen. Twee jongeren. Terug naar de bronnen.

Een ramp. Veel verhalen. Eén onderzoekende houding.

Op 4 oktober 1992 stortte El Al-vlucht 1862 neer in de Amsterdamse Bijlmermeer. Er vielen 43 doden. Het toestel verloor twee motoren aan de rechtervleugel; de schade leidde tijdens de terugkeer naar Schiphol tot verlies van controle. [1]

Achter ieder verhaal staan mensen

Bewoners, nabestaanden en hulpverleners leefden verder met verlies, vragen en onzekerheid. Deze strip neemt dat leed serieus. We onderzoeken verklaringen met respect voor de mensen die ermee moesten leven.

De personen in deze strip zijn verzonnen

Noor wil weten wat je echt kunt aantonen. **Sem** heeft allerlei verhalen gehoord. Een **archiefgids** helpt hen bronnen vergelijken. Hun gesprekken hebben niet werkelijk plaatsgevonden en zijn geen citaten van betrokkenen.

Lees iedere striprij van links naar rechts: de vraag, de bronnen en de conclusie. De broncijfers verwijzen naar pagina 8.

HOE ZEKER IS HET?

BEVESTIGD

De geraadpleegde bronnen ondersteunen de uitspraak.

WEERLEGD

De uitspraak botst met het beschikbare bewijs.

ONBEWEZEN

Er is onvoldoende bewijs voor de voorgestelde verklaring.

OPEN

Een vraag is nog niet opgelost. Dat geeft ruimte voor onderzoek.

Geen striptekening is een historische foto of een technisch bewijsmiddel.

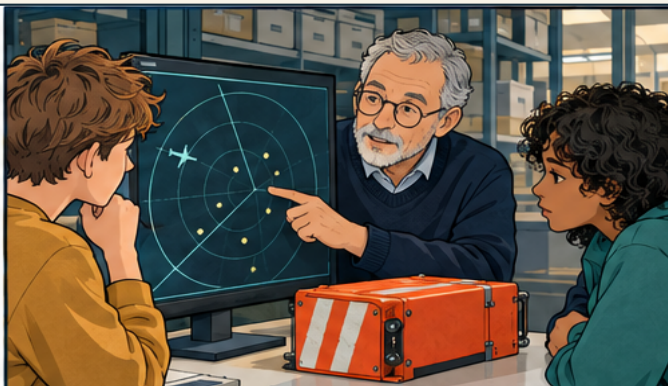
[1] Raad voor de Luchtvaart, 1994

Het extra rondje / De witte pakken

1 / HET VERHAAL

Sem: "Heeft het vliegtuig nog een geheim extra rondje boven de Bijlmer gemaakt?"

1 / DE BRONNEN

Gids: "Vergelijk de radarregistraties en de vluchtgegevens. Een herinnering moet je aan andere gegevens toetsen."

1 / WEERLEGD

Noor: "De enquête sloot een derde rondje boven de Bijlmer uit. Een andere herinnering verandert die registratie niet." [2]

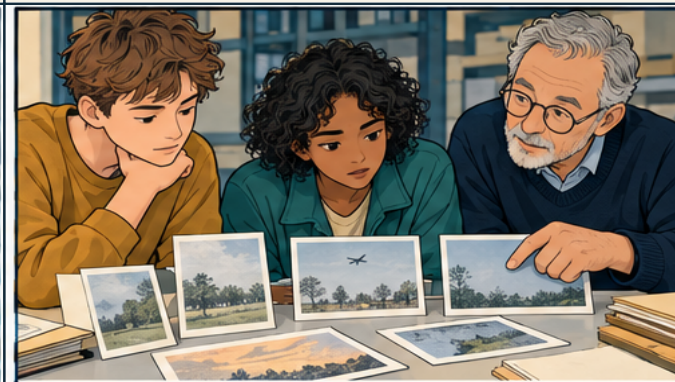
2 / HET VERHAAL

Noor: "Witte pakken... waren dat mensen die een geheime lading kwamen weghalen?"

2 / DE BRONNEN

Gids: "Veel meldingen zijn herleid tot gewone hulpverleners. Een klein aantal bleef onverklaard." [2]

2 / ONBEWEZEN

Sem: "Voor heimelijk meenemen door mannen in witte pakken vond de commissie geen aanwijzingen. Onbekend is nog geen geheim agent." [2]

[2] Enquête rapport 1999, §2.7, §3.9 en §3.23

De geheime lading / DMMP en sarin

3 / HET VERHAAL

Sem: "Als vrachtpapieren ontbraken, zat er dan iets heel anders in het toestel?"

3 / DE BRONNEN

Gids: "De commissie kreeg de papieren compleet. Zij vond geen aanwijzingen voor ladingfraude." [2]

3 / ONBEWEZEN

Noor: "De vracht was grotendeels verbrand. Documentonderzoek is geen controle van ieder pakket. Een geheime lading is daarmee niet aangetoond." [2]

4 / HET VERHAAL

Noor: "Er was DMMP aan boord. Dus werd er sarin vervoerd?"

4 / DE BRONNEN

Gids: "DMMP heeft industriële toepassingen, zoals brandvertraging. Het kan óók een grondstof voor sarin zijn." [2, 3]

4 / GEEN GELIJKTEKEN

Sem: "DMMP is niet sarin. Een mogelijke toepassing bewijst niet de bestemming van deze zending." [3]

De verdwenen recorder / Een Mossad-opdracht?

5 / HET VERHAAL

Sem: "De cockpitrecorder ontbreekt. Is hij gestolen om iets te verbergen?"

5 / DE BRONNEN

Gids: "De CVR is niet teruggevonden. De enquête hield diefstal mogelijk, maar stelde geen dader vast." [2]

5 / OPEN VRAAG

Noor: "Dit is een voorbeeldrecorder. Hoe de echte verdween, blijft open. Een geheime operatie is onbewezen; de technische oorzaak is met andere gegevens onderzocht." [1, 2]

6 / HET VERHAAL

Noor: "Koos de piloot baan 27 op bevel van de Mossad, om geheime lading veilig te stellen?"

6 / DE BRONNEN

Gids: "De precieze reden voor de baankeuze blijft onzeker. Het El Al-vrachtareaal lag niet langs die baan." [2]

6 / ONBEWEZEN

Sem: "Voor zo'n opdracht is geen bewijs vastgesteld. Een vermoeden over een bedoeling is geen reconstructie van een gesprek." [2]

18.41 uur / Wanneer is iets een doofpot?

7 / EEN CONTROLEERBAAR MOMENT

Sem: "Ik hoorde dat de brandweer helemaal niets over de lading te horen kreeg."

7 / HET TRANSCRIPT

Om **18.41 uur** meldt brandweer Schiphol: "In die kist zaten geen goederen die extra gevaarlijk kunnen lijken voor de mannen." [2]

7 / PRECIES FORMULEREN

Noor: "Er kwam dus vroeg een risicomelding. Een volledige stoffenlijst is dat niet. Later volgden tegenstrijdige berichten." [2]

8 / DE GROTE CONCLUSIE

Sem: "Als informatie niet klopt, is dan meteen bewezen dat er een doofpot was?"

8 / DE BEWIJSVRAAG

Gids: "Welk feit is bewust verborgen? Wie wist het? Wat deed die persoon? Zoek stukken die juist die stappen aantonen."

8 / WAT BLIJFT

Noor: "We hoeven niet elk raadsel op te lossen om ongefundeerde conclusies los te laten. Mensen verdienen erkenning én zorgvuldig onderzoek."

Hoe onderzoek je zelf een spannend verhaal?

01

Maak de bewering precies

"Er klopt iets niet" is nog geen onderzoeksvraag. Schrijf op wat volgens het verhaal gebeurd zou zijn.

02

Ga terug naar de bron

Zoek het document, de opname of de registratie. Noteer de datum en de vindplaats, liefst met pagina of paragraaf.

03

Zoek ook wat tegenspreekt

Vraag welke waarneming de bewering onjuist zou maken. Lees ook bronnen die niet bij je eerste indruk passen.

04

Weeg wat een bron kan aantonen

Een foto toont niet vanzelf de bedoeling van mensen. Een ontbrekend stuk verklaart niet vanzelf waarom het ontbreekt.

05

Kies een passende conclusie

Gebruik: bevestigd, weerlegd, onbewezen of open. Pas je oordeel aan als nieuwe betrouwbare informatie dat vraagt.

"Een vraag stellen mag altijd. Een antwoord moet je kunnen toetsen."

Noor en Sem nemen geen eindeloos wantrouwen mee naar huis, maar een manier om verder te zoeken.

Erkenning van leed en toetsing van verklaringen kunnen samengaan.

Terug naar de documenten

De historische uitspraken in de strip zijn samengevat uit onderstaande bronnen. De gesprekken en personages zijn fictief. De tekeningen zijn met AI gemaakt en zijn illustraties, geen historische beelden of exacte technische reconstructies.

[1] Technisch onderzoek

Raad voor de Luchtvaart. (1994, 24 februari). Aircraft accident report 92-11: El Al flight 1862, Boeing 747-258F 4X-AXG. Synopsis; §1.11 (recorders); §3 (conclusies).

https://aviation-is.better-than.tv/EIAl_flight_1862.pdf

[2] Parlementaire enquête

Tweede Kamer der Staten-Generaal. (1999, 22 april). Enquête vliegcramp Bijlmermeer: Eindrapport. Kamerstukken II 1998/99, 26 241, nr. 9.

<https://zoek.officiëlebeelden.nl/kst-26241-9.html>

[3] DMMP en toepassingen

National Toxicology Program. (1987). Toxicology and carcinogenesis studies of dimethyl methylphosphonate. Technical Report 323, p. 14: toepassingen, waaronder brandvertragende.

<https://ntp.niehs.nih.gov/go/tr323>

Vindplaatsen bij bron [2]

Extra rondje: §2.7. Witte pakken: §3.9 en §3.23. Lading: §4.6-4.7. DMMP: §4.1. CVR: §3.24. Baankeuze en contact: §2.4.9 en §2.4.13. Brandweer om 18.41 uur: §3.16.4.

Verder lezen en zelf toetsen

www.elal1862accidentinvestigation.nl

Het bronnenarchief van Henk Pruis is een ingang voor verder onderzoek. Toets ook de duidingen op die website aan de oorspronkelijke stukken.